

THỂ THAO VÀ VẤN ĐỀ NHẠY CẢM GIỚI TRÊN MỘT SỐ SẢN PHẨM TRUYỀN THÔNG HIỆN NAY

Hồng Ngọc thi nội dung Nam đao (Ảnh: Quang Vinh)

LỜI NÓI ĐẦU

Có thể sẽ có nhiều bạn đặt câu hỏi: Thể thao có liên quan gì đến bình đẳng giới? Nhưng những ai đã từng vui mừng, đã từng thất vọng trong SEAGAME 25 vừa qua hẳn đều nhìn thấy sự khác nhau quá rõ trong kỳ vọng của người hâm mộ với bóng đá nam và bóng đá nữ. Tiến sĩ Khuất Thu Hồng đã bộc bạch trong bài phát biểu của mình tại một hội thảo về nữ trí thức trong thời kỳ xây dựng đất nước như thế này: *"Tối nay, sau khi xem xong trận chung kết bóng đá giữa đội tuyển nam U23 Việt Nam và đội tuyển nam U23 Malaysia, tôi đã khóc. Khóc vì đau buồn và xót xa. Tôi khóc vì họ đã thua, đã không mang được huy chương vàng về cho Tổ quốc ư? Không phải! Tôi luôn tự hào về đất nước mình, luôn nghẹn ngào khi nghe tiếng quốc thiều của Việt Nam được cử lên trong các trận tranh tài và các cuộc vinh danh quốc tế. Nhưng hôm nay tôi khóc không phải vì tiếc cho một cơ hội để giai điệu Tiến quân ca lại một lần nữa được vang lên trên đấu trường SEAGAME. Tôi khóc, đau buồn và xót xa vì cảm thấy sự bất công quá sâu sắc và rõ ràng mà xã hội đã thể hiện với phụ nữ chúng tôi. Hãy cứ nghĩ mà xem, huy chương vàng chắc là giống nhau, và bóng đá chắc là cùng chung một luật chơi, dù đó là bóng đá nam hay bóng đá nữ, ấy thế mà sự háo hức, sự mong ngóng, sự cổ vũ thì khác xa. Đội tuyển nữ giành giải vô địch SEAGAME cũng được hoan nghênh, cũng được phần thưởng. Nhưng chắc chắn nếu đội tuyển nam giành vô địch tối nay thì cả đất nước sẽ bay lên vì sung sướng và tự hào chứ không phải chỉ là những nụ cười khoan dung và niềm vui phảng phất như trước chiến thắng của các cô gái. Phần thưởng cho đội tuyển nam chắc chắn sẽ là cao hơn nhiều so với phần thưởng giành cho đội tuyển nữ. Cứ như là huy chương vàng giành cho bóng đá nữ thì bé hơn hoặc vàng ở độ ít tuổi hơn huy chương vàng của bóng đá nam. Tóm lại, căn cứ vào cách ứng xử như vậy thì thấy là rõ ràng chức vô địch nữ không thể sánh bằng chức vô địch nam!"*

Trong bài báo đăng trên www.bongda.com.vn ngày 17/12/2009, tác giả Phạm Xuân Nguyên cũng đã có một bài viết tiêu đề **Tôi khóc cho em và cho tôi**: *"Tôi khóc cho em khi giờ này ở đất Lào em đã khóc, đã chảy nước mắt mừng vui, đã nghẹn ngào không nói nên lời, và cả nước vui cùng em, mừng cho em, nhưng cả nước ngồi nhà, không xuống đường "quậy" tưng bừng. Tâm lý chung của cả nhân loại, không riêng gì giống nòi ta. Mà cũng chẳng riêng gì bóng đá nữ, thành tích của nữ ở bộ môn nào cũng thường bị nhìn nhận thấp hơn, ít vỗ vấp, trân trọng hơn, so với nam giới"*.

Lời phát biểu của tiến sĩ Khuất Thu Hồng và bài báo của tác giả Phạm Xuân Nguyên là một gợi ý để chúng tôi kiểm chứng quan niệm xã hội thông qua cách nhìn của báo chí Việt Nam về hình ảnh phụ nữ và nam giới trong thể thao. Bản tin số 6 xin được trao đổi cùng bạn đọc về chủ đề **Thể thao và vấn đề nhạy cảm giới trên các sản phẩm truyền thông hiện nay**.

Nhóm cán bộ Oxfam Anh và CSAGA

Nguyễn Thị Hiền - HCV Bi sắt đơn nữ (Ảnh: Quang Vinh)

PHẠM VI KHẢO SÁT

Để có thể tập trung vào thể thao, trong bản tin này chúng tôi lựa chọn các báo in chuyên về thể thao trong khoảng thời gian từ ngày 17/12 đến ngày 26/12/2009. Các loại báo được chọn bao gồm:

1. Thể thao và văn hoá (Thông tấn xã VN)
2. Báo Thể thao 24h (Đài Truyền hình kỹ thuật số VTC)
3. Thể thao hàng ngày (Phụ trương của báo Thể thao Việt Nam)
4. Thể thao (Sài Gòn giải phóng)
5. Bóng đá (Cơ quan của Liên đoàn bóng đá VN)

Chúng tôi cũng tìm kiếm trên mạng Google với từ khoá "**phụ nữ và thể thao**", "**bóng đá nữ**" và cách làm ngẫu hứng này đã đem lại những kết quả hết sức bất ngờ.

Có thể thấy chưa bao giờ phụ nữ lại có được một vị trí quan trọng trong thể thao như ngày nay. Trong những sự kiện thể thao trọng đại của đất nước và khu vực, phụ nữ tham gia hầu hết trong mọi môn thi đấu, từ những môn trước đây là độc quyền của nam giới cho đến những môn thể thao truyền thống của phụ nữ. Phụ nữ hoạt động trong lĩnh vực thể thao đã đem lại nhiều vinh quang cho thể thao nước nhà

với những thành tích nổi bật. Phải nói rằng, báo chí có đóng góp quan trọng để đưa tin về thành tích và hình ảnh của phụ nữ trong thể thao Việt Nam. Ngoài ra, trên nhiều trang báo đã đưa tin những gương mặt thể thao nữ nổi tiếng thế giới như một cách khích lệ các nữ vận động viên Việt Nam.

Nhưng, nếu có nói rằng hình ảnh và vị thế của phụ nữ trong thể thao đã được phản ánh một cách tương xứng với đóng góp của họ thể hiện trong các sản phẩm truyền thông đại chúng hay chưa, thì có lẽ là chưa. Hơn nữa, cách mà truyền thông đang cổ vũ cho thể thao nữ như thế nào là một vấn đề cần được quan tâm và trao đổi.

Bản tin xin được chia sẻ một số suy nghĩ thông qua quan sát

1. Chiến thắng của đội bóng đá nữ cần được tôn vinh hơn nữa

Nếu bạn lướt qua một loạt các báo thể thao của Việt Nam, bạn sẽ thấy hầu hết là hình ảnh nam giới và các bài viết về thành tích của họ. Điều này có thể làm cho độc giả có cảm giác thể thao là môn dành riêng cho phái nam. Chúng tôi đã rất kỳ vọng sau chiến thắng của đội tuyển bóng đá nữ tại SE-AGAMES 25 ngày 16/12/2009 vừa qua, tỷ lệ hình ảnh và bài viết trên các báo giữa nam và nữ có thay

đổi. Đây là vài ý kiến sau khi khảo sát qua 5 loại báo viết đã kể trên.

Thể thao hàng ngày số 343 ra ngày 17/2/2009

có một tỷ lệ đáng kể số tin bài viết về bóng đá nữ. 2 trang được dành riêng cho Bóng đá nữ với những tin quan trọng như tin Ủy viên Bộ chính trị, Bộ trưởng bộ Văn hoá Thể thao Du lịch chúc mừng chiến thắng của bóng đá nữ.

Báo Thể thao Văn hoá số 351 ra ngày 17/12/2009

cũng dành 2 trang với số lượng 8 bài viết cùng những lời ngợi ca cho bóng đá nữ và các cá nhân của đội bóng nữ.

Đây là một điều đáng vui mừng. Như vậy, việc chiến thắng của bóng đá nữ không chỉ tạo ra một vị thế mới cho thể thao nữ, mà nó còn mang lại một tỷ lệ cân bằng hơn về giới trên các trang báo thể thao.

Chúng tôi mong rằng, các nhà báo hãy quan tâm đến thể thao nữ và phụ nữ chơi thể thao không chỉ như 1 chiến dịch khi họ đem về chiến thắng vinh danh cho Tổ Quốc. Chúng ta mong cho tất cả các ngày, trên tất cả các tờ báo thể thao, sẽ có lượng bài viết về thể thao nam và nữ cân bằng. Đó là một cách khích lệ mạnh mẽ với những phụ nữ tham gia thể thao, là việc làm thiết thực khuyến khích dư luận xã hội công bằng hơn với thể thao nữ.

Để có thể khảo sát một cách công tâm, chúng tôi không chỉ tập trung vào những ngày đội tuyển nữ chiến thắng mà đã rà soát một số báo sau đó ít ngày.

Tạp chí Thể thao văn hoá cuối tuần số 51 có tổng số 22 bài viết về thể thao, trong đó chỉ có 1 bài về thể thao nữ.

Tạp chí Thể thao văn hoá cuối tuần số 52 tổng số 24 bài viết về thể thao có 1 bài có hình ảnh đội bóng đá nữ nhưng nội dung lại về vấn đề tiền thưởng của thể thao nói chung, 1 bài về tiền thưởng của riêng đội bóng đá nữ.

Báo Thể thao và văn hoá hàng ngày số 360 với 27 bài và chuyên mục về tin tức thể thao chỉ có 1 bài về chiến thắng của đội nữ, nhưng chỉ nói đến chuyện tiền thưởng. Bài báo cũng có một vị trí và kích thước khiêm tốn trong trang báo: 15cm x 12,5cm trong khi bài về bóng đá nam cỡ 28cm x 38 cm.

Hầu hết không có bài báo nào trong 10 tờ báo nói trên có được bài viết nêu gương những cá nhân

xuất sắc trong đội tuyển nữ, hay ngợi ca kỹ thuật, chiến thuật của đội này để đem về vinh quang cho đất nước. Trong khi đó, tràn ngập trên các tờ báo là các gương mặt tuyển thủ nam cả quốc tế lẫn trong nước.

Một loạt các báo khác hầu như đều có tỷ lệ 1 bài về chiến thắng của đội tuyển bóng đá nữ trên tổng số 25-39 bài viết về thể thao. Hầu hết các bài đều nói đến khía cạnh tiền thưởng của đội này.

Với chiến thắng của đội tuyển bóng đá nữ, các báo nên có một tỷ lệ bài nhất định xứng đáng dành cho họ. Điều đó sẽ góp phần động viên những người trong cuộc và cả những phụ nữ đang chuẩn bị bước vào con đường này. Đáng tiếc, trên 10 tờ báo mà chúng tôi quan sát, tỉ lệ đó quá thấp trong khi số bài viết về nỗi thất vọng với đội tuyển nam lại khá nhiều.

Tiền thưởng cho các cầu thủ bóng đá nữ cũng rất quan trọng, bởi không ai chỉ có thể sống bằng khát khao, lý tưởng và hoài bão, bởi cuộc sống đời thường với những nhu cầu vật chất là một lẽ tất yếu. Hơn nữa, đó cũng là sự đối xử thiết thực đối với những đóng góp của họ. Nhưng chúng tôi cũng tin rằng, cuộc sống không chỉ có thế. Niềm vui của các cầu thủ nữ sẽ nhân lên gấp bội khi họ còn được xã hội ca ngợi và tôn vinh. Ca ngợi

Bóng đá nữ (Ảnh: Quang Vinh)

lòng quả cảm, ca ngợi sự sáng tạo, năng động của họ trong lối chơi, ca ngợi sự đáng yêu của họ với sự thể hiện mạnh mẽ - những tố chất này đã làm nên chiến thắng và vinh quang cho Tổ quốc. Cảm ơn các chị vì cờ Tổ quốc hãnh diện bay trên đất bạn.

Nếu có nhiều bài báo khai thác từ khía cạnh này, chúng tôi tin sẽ là phần thưởng tinh thần vô giá đối với các chị, là nguồn khích lệ đối với sự nghiệp tiếp theo của họ.

Có một số quan điểm cho rằng bóng đá nữ Việt Nam từ trước đến nay luôn lọt vào vòng chung kết rồi nên họ cho rằng chiến thắng của đội tuyển nữ là điều tất yếu. Còn đội tuyển nam ngoài SEAGAMES đầu tiên thì SEAGAMES 25 lần này là lần thứ 2 đội tuyển nam vào chung kết nên tâm lý người dân sẽ háo hức hơn. Thêm vào đó, một số người cho rằng các trận bóng đá nam hay hơn vì kỹ thuật đá điều luyện hơn. Điều đó đặt ra vấn đề là mức độ đầu tư của nhà nước cho bóng đá nam và bóng đá nữ đã có sự công bằng chưa? Hiện nay các giải bóng đá nhi đồng đều là cho bóng đá nam. Các giải đấu bóng đá trong nước đều là giải đấu cho nam. Một số trung tâm huấn luyện nuôi dưỡng tài năng bóng đá cũng là cho bóng đá nam. Nếu báo chí quan tâm đề cập đến những vấn đề này thì đó cũng là một cách thúc đẩy mạnh mẽ cho việc phát triển công bằng với bóng đá nam và nữ.

2. Cần có nhiều bài viết về các môn thể thao có nữ tham gia, các gương mặt nữ vận động viên với các thành tích chuyên môn

Rà soát trên một loạt báo mạng và báo in ra vào thời gian bóng đá nữ chiến thắng tại SEGAME 25, chúng tôi thực sự vui mừng vì có rất nhiều bài báo hay về bóng đá nữ và các gương mặt vận động viên nữ. **Văn hoá thể thao số 351** không chỉ dành thời lượng đặc biệt cho bóng đá nữ mà còn không tiếc lời gọi họ là những bông hồng thép, những người hùng. Trên www.vnexpress.net/GL/The-thao/2009/12/3BA16C18 ngày 16/12/2009 cũng có bài viết về chiến thắng của đội tuyển nữ với những phân tích kỹ thuật đá bóng. Trên tinthethao.com.vn có bài viết **Nữ chiến binh Đoàn Thị Kim Chi, một góc nhìn khác về nữ tính** đăng lại của báo Văn hoá thể thao online. Trong bài viết, tác giả đặt câu phát biểu "yêu thương, chia sẻ mãi là nữ tính" của nữ cầu thủ thành một tiêu đề. Chúng tôi đánh giá cao bài viết, vì còn nhiều định kiến giới trong các quan niệm xã hội về những phụ nữ đá bóng. **Báo Gia đình và Xã hội** (không phải là tờ báo chuyên về thể thao) ra ngày 31/12 đã có bài viết ca ngợi đội trưởng đội bóng đá nữ Đào Thị Miện. Cảm ơn Báo Gia đình và Xã hội đã hiểu và chia sẻ niềm vui với bóng đá nữ và các cầu thủ nữ. Nếu có nhiều bài báo như vậy, chúng tôi tin rằng báo chí sẽ góp phần quan trọng làm thay đổi nhận thức của công chúng về vai trò của phụ nữ đối với thể thao nước nhà. Chính điều đó làm cho khán giả yêu quý các cầu thủ, vận động viên nữ hơn và góp phần xóa dần quan niệm về sự "khô khan" hay "nghi ngờ về nữ tính" của họ.

Nguyễn Thị Phương Loan (HCM hạng 69k) cử tạ 06 (Ảnh: Quang Vinh)

Nguyễn Thị Hoài Thu đoạt HCV hạng 67kg Taekwondo
(Ảnh: Quang Vinh)

Tuy nhiên, những bài báo như vậy chưa nhiều, trong khi những bài viết về đời tư, về tiền thưởng, lại chiếm tỷ lệ nhiều hơn.

Một số trang báo mạng khai thác khía cạnh gợi tình về hình thể của các nữ vận động viên nước ngoài theo kiểu **“10 người đẹp nóng bỏng nhất làng thể thao thập kỷ qua”** với hầu hết các tư thế trên giường và trong trang phục bikini nhỏ nhất của các nữ vận động viên này. Mặc dù, đây không thuộc những tờ báo chính thống, nhưng những hình ảnh trên đây có thể gợi nên những suy nghĩ. Có ai đó có thể nói đó chỉ là vô tình đưa các bức ảnh như vậy, tuy nhiên, điều chúng tôi muốn nói và chia sẻ ở đây (mà chúng tôi tin các vận động viên nữ có chung suy nghĩ này) là các vận động viên nữ sẽ cảm thấy hạnh phúc và tự hào với con đường thể thao mà họ lựa chọn, nếu ngày càng có nhiều bài báo viết về sự nghiệp của họ, ca ngợi sự tự tin, kỹ thuật giỏi của họ... Bằng cách như vậy, truyền thông góp phần quan trọng làm thay đổi hình ảnh về vận động viên nữ.

3. Google với “truyện cười” về phụ nữ và thể thao được tìm thấy nhiều nhất

Thông qua công cụ Google, với từ khóa “Phụ nữ và thể thao”, chúng tôi nhận được 4.310.000 kết quả. Lần lượt mở 20 trang đầu tiên thì trong số đó có tới 12 trang đăng một truyện cười tục tĩu về phụ nữ và thể thao. Trong câu chuyện, phụ nữ được khai thác ở khía cạnh tình dục và được ví như những dụng cụ thể thao khác nhau theo từng lứa tuổi, trong đó đàn ông là người chơi những dụng cụ này.

Bóng đá nữ (Ảnh: Quang Vinh)

Bình luận

Mặc dù kết quả trên đây chỉ là phản ánh quan điểm của một bộ phận những người làm báo về thể thao và phụ nữ, song nó đã thể hiện sự nhìn nhận về phụ nữ với vấn đề thể thao thiếu nghiêm túc, thiếu sự trân trọng. Đã đến lúc chúng ta phải có thái độ phản ứng lại những “truyện cười” mà trong đó phụ nữ bị hạ thấp nhân phẩm.

Chúng tôi không cho rằng đây là những chuyện cười. Ai trong số chúng ta trong cuộc đời mình lại không có những người phụ nữ mà mình yêu thương? Đó là mẹ, là em gái, là vợ của chúng ta. Lẽ nào chúng ta có thể cười được với những câu chuyện đau lòng này? Chúng tôi tin rằng bất kỳ ai cũng phản đối kịch liệt nếu gán ghép câu chuyện như vậy cho những người phụ nữ thân yêu của họ. Vậy thì tại sao chúng ta lại đưa những câu chuyện cười kiểu này lên báo?

Người làm báo, toà soạn báo có thể thể hiện thái độ bằng cách không đăng bài hoặc không ủng hộ những câu chuyện cười tương tự.

4. Hãy tiếp tục hành động từ một ý tưởng ủng hộ việc thành lập cho Hiệp hội thể thao phụ nữ Việt Nam

Trên nhiều trang báo vào khoảng đầu năm 2009 đều có đăng tin Hiệp hội Thể thao phụ nữ Việt Nam sẽ được thành lập vào năm 2009. Chúng tôi đã liên hệ tới số điện thoại của Tổng cục thể dục thể thao và số điện thoại của Bộ Văn hoá- Thể thao và Du lịch và nhận được câu trả lời là không biết về Hiệp hội này.

Ý tưởng thành lập này rất tuyệt vời. Và theo chúng tôi, những tờ báo đã từng đăng về ý tưởng này của bà Lê Hồng Diệp Chi nên tạo một diễn đàn trao đổi nhằm góp phần thúc đẩy sự ra đời của Hiệp hội – như một việc làm thiết thực, hữu ích tiếp theo việc đưa tin về ý tưởng. Báo chí cũng có thể phỏng vấn tiếp tục với bà Diệp Chi, trao đổi với Hội liên hiệp phụ nữ VN, với Tổng cục Thể dục thể thao để vận động cho Hiệp hội.

Cho đến thời điểm này chúng tôi chưa tìm thấy những bài báo mang tính kêu gọi, vận động, thúc đẩy cho một Hiệp hội đã từng là ý tưởng, nhưng chúng tôi muốn thông qua bản tin này kêu gọi các nhà báo, nhất là các nhà báo thể thao, hãy đưa vấn đề này đến rộng rãi công chúng, đến những cơ quan, cá nhân có liên quan để rộng đường cho sự trao đổi. Nhiều phụ nữ thể thao trở về với đời thường, không phải tất cả các chị đều có công việc như mong muốn sau mỗi mùa thể thao sôi động. Chúng tôi tin, Hiệp hội sẽ là nơi các vận động viên nữ có cơ hội để phát triển hơn, là nơi chia sẻ kinh nghiệm cả trong sự nghiệp và cuộc sống gia đình của các vận động viên nữ. Hiệp hội ra đời là món quà quý giá đối với phụ nữ hoạt động trong lĩnh vực thể thao, khi họ nhận thấy rằng, xã hội nhìn nhận họ với thái độ trân trọng.

Một ý tưởng mới ra đời rất cần đến những hành động thiết thực và sự thuyết phục mạnh mẽ của truyền thông. Chúng tôi tin rằng, truyền thông có thể làm được những điều kỳ diệu như vậy.

Làng thể thao phụ nữ thế giới của BIG

(Nguồn- trang thông tin điện tử của Hội kiến trúc sư Việt Nam) <http://kienviet.net/bai-viet/chi-tiet/lang-the-thao-phu-nu-the-gioi-cua-big/>

Các kiến trúc sư Đan mạch của BIG vừa đoạt giải thiết kế một trung tâm nghiên cứu, giáo dục và đào tạo thể thao phụ nữ tại Malmo, Thụy điển.

YÀI LỜI CUỐI BẢN TIN

Vấn đề bình đẳng giới liên quan đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, mà thể thao không phải là một khu vực biệt lệ. Quan tâm khuyến khích thể thao nữ, tôn vinh những nữ nhân tài trong thể thao cần có sự chung tay của nhiều cấp nhiều ngành. Nhưng trước hết, báo chí có khả năng ảnh hưởng sâu rộng đến các quan niệm xã hội về hình ảnh và vai trò của phụ nữ cho thể thao. Một cái nhìn công bằng về sự đóng góp của phụ nữ và nam giới hoạt động trong lĩnh vực thể thao chính là động lực tiếp sức cho họ trong các “cuộc đua” trên chặng đường thể thao mà họ đang hướng tới, nhất là đối với vận động viên nữ.

Những quan sát trên của nhóm chúng tôi có thể chưa đầy đủ, bởi quan sát được thực hiện trong phạm vi một số báo và trong một thời gian nhất định. Chúng tôi chỉ mong muốn là gợi mở, cùng suy nghĩ, trao đổi với các nhà báo về vấn đề có thể cho là còn mới mẻ: **Giới và Thể thao**, với một tinh thần xây dựng, cầu thị học hỏi, chia sẻ những cách làm mới.

Chúng tôi mong nhận được sự góp ý của các nhà báo và các đồng nghiệp hoạt động trong lĩnh vực giới để bản tin được hoàn thiện hơn.

**Chịu trách nhiệm xuất bản: Ths. Nguyễn Văn Anh
- Chủ tịch Hội đồng sáng lập**

Cơ quan: Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học về Giới - Gia đình - Phụ nữ và Vị thành niên CSAGA)

**Địa chỉ: Tầng 4 Công ty cơ khí Điện - Điện tử
- Tàu thủy**

Tổ 6 - Láng Thượng - Đống Đa - Hà Nội

ĐT: 04.37910014 - Email: csaga@csaga.org.vn

Website: www.csaga.org.vn

**www.thuviengbv.dovipnet.org.vn
(04.37759333)**

Cố vấn bản tin: Ths. Phạm Thu Hiền - Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh.